

TIK I PROJEKT UCZNIOWSKI W EDUKACJI WYBORCZEJ – MODUŁ I

PODSTAWY PRACY PROJEKTOWEJ

ORAZ CELE EDUKACJI WYBORCZEJ

1

Marek Konieczny, Jędrzej Witkowski

Miło nam powitać Cię w kursie „TIK i projekt uczniowski w edukacji na temat wyborów”. Od lat wyborom powszechnym towarzyszy niepokojąco niska frekwencja. Ponad połowa wyborców dobrowolnie rezygnuje z czynnego prawa wyborczego gwarantowanego przez konstytucję. Szczególne znaczenie ma frekwencja wśród najmłodszej grupy wyborców.

Badania angielskich socjologów (Johnston RJ, Pattie CJ, *Putting Voters in Their Place: Geography and Elections in Great Britain*, Oxford 2006) wskazują, że to pierwsze doświadczenie może zaważyć na późniejszych wyborach i społecznym uczestnictwie obywateli. Udowodniono, że jeśli młody człowiek skorzysta z prawa do głosowania w ciągu pierwszych trzech lat od jego nabycia, istnieje duże prawdopodobieństwo, że wyrobi sobie nawyk i będzie brał udział w kolejnych. Ważne, aby szkoła już na etapie gimnazjum przygotowywała uczniów i uczennice do udziału w wyborach, tj. wzbudzała ich zainteresowanie tym tematem, pomagała w śledzeniu życia publicznego oraz zachęcała do świadomego oddania głosu, gdy osiągną pełnoletniość.

W kursie postaramy się przybliżyć problematykę edukacji wyborczej. Przedstawimy również metody pracy projektowej z uczniami oraz pomysły na jej wykorzystanie w ramach edukacji wyborczej. Zaprezentujemy narzędzia internetowe, które mogą urozmaicić twoje działania. Jest to szczególnie ważne zarówno w kontekście zbliżających się wyborów prezydenckich, jak i parlamentarnych. Odwołamy się do przykładów prowadzonych przez nas działań – kurs pomoże przygotować się do poprowadzenia akcji „Młodzi głosują”, jak i edukacji wyborczej poza tą akcją.

Kurs trwa 4 tygodnie i składa się z dwóch modułów:

Moduł I: Podstawy pracy projektowej oraz cele edukacji wyborczej

moduł trwa od 23 marca do 30 marca

Moduł II: Przykłady działań projektowych w ramach edukacji wyborczej

moduł trwa od 30 marca do 19 kwietnia

Podczas kursu do twojej dyspozycji jest forum wymiany doświadczeń. Zachęcamy do dzielenia się spostrzeżeniami na temat konkretnych treści, zamieszczania linków do ciekawych narzędzi i projektów, a także do refleksji o tym, jak Twoje działania wpływają na świadomość uczniów na temat wyborów. W kursie nie ma formularza sprawozdania. To od ciebie zależy, co i w jakim stopniu wykorzystasz w swojej pracy.

W przypadku pytań, wątpliwości czy chęci podzielenia się uwagami możesz kontaktować się ze swoim mentorem, korzystając np. z zakładki *Rozmowa z mentorem*. Ponadto, każdy z trzech modułów będzie zawierał kilka pomysłów lub pytań do indywidualnego przemyślenia.

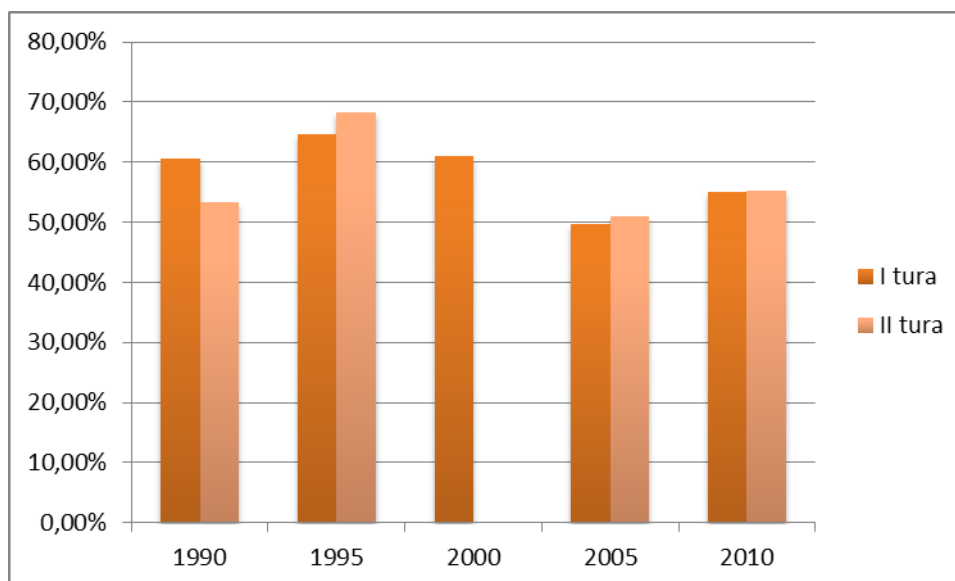
Czym jest edukacja wyborcza?

Edukacja wyborcza to część edukacji obywatelskiej, której celem jest przygotowanie młodych ludzi do świadomego udziału w wyborach powszechnych, po osiągnięciu przez nich pełnoletniości

Frekwencja wyborcza

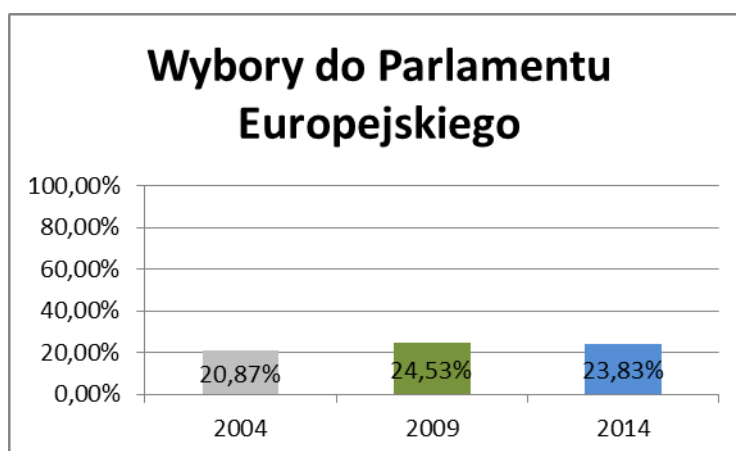
Pierwsze częściowo wolne wybory odbyły się w 1989 roku. Już wtedy frekwencja wynosząca 62% stanowiła rozczarowanie wobec społecznych oczekiwań. Najwyższą jak dotąd frekwencję odnotowano w wyborach prezydenckich w 1995 roku. Wówczas w pierwszej turze udział wzięło 64% uprawnionych, zaś w drugiej rekordowe 68%. Obecnie wybory prezydenckie nadal cieszą się największym zainteresowaniem wyborców, lecz jeśli porównamy wybory w 1995 i w 2010 roku, frekwencja spadła o 13 punktów procentowych.

Zestawienie frekwencji w wyborach prezydenckich

3

Z najniższą frekwencją mamy do czynienia w wypadku wyborów do Parlamentu Europejskiego. Jak dotąd kształtowała się ona następująco:

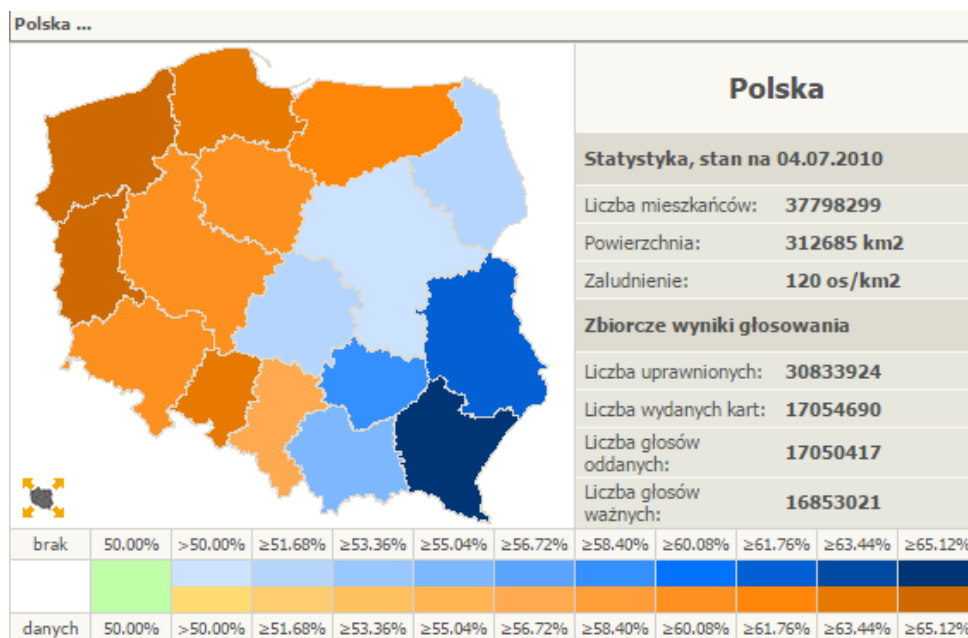
Jak można wykorzystać technologie informacyjno-komunikacyjne?

Mówienie o frekwencji jest trudne, ponieważ uczniom frekwencja wydaje się rzeczą bardzo abstrakcyjną, szczególnie jeśli przedstawiamy ją w skali kraju.

Warto skorzystać ze strony Państwowej Komisji Wyborczej (www.pkw.gov.pl). Możemy urozmaicić zajęcia, prosząc uczniów, aby wyszukali frekwencję wyborczą w swojej gminie, powiecie czy na osiedlu. Jeśli uczniowie nie mają na lekcji dostępu do komputerów, warto przygotować te dane wcześniej lub poprosić uczniów, by wyszukali je w domu lub bibliotece.

Jak to zrobić?

Wchodzimy na stronę www.pkw.gov.pl, wybieramy zakładkę „wybory i referenda”, a następnie wybieramy wybory, w których chcemy sprawdzić frekwencję.

źródło: www.pkw.gov.pl

Najpierw pojawi nam się mapa Polski oraz informacje dotyczące frekwencji krajowej. Wystarczy kliknąć wybrane województwo, aby poznać statystyki jego dotyczące. Kliknięcie na kolejno powiatu i gminy, by sprawdzić frekwencję dla naszej miejscowości.

Motywy udziału w wyborach

TNS OBOP przeprowadził w marcu 2009 r. badania dotyczące motywów udziału w wyborach oraz powodów absencji wyborczej.¹

Poniżej przedstawiamy motywy udziału w wyborach.

Motywy emocjonalne:

- ogólne niezadowolenie (ocena rządów),
- nadzieja na zmianę obecnego status quo,

¹ <http://isp.org.pl/uploads/filemanager/Program%20Prawa%20i%20Instytucji%20Demokratycznych/wybory/Uczestnictwowyborach.pdf>

- chęć przeciwstawienia się (manifestacja swojego zdania),
- naiwność (przekonanie, że można zmienić obecny stan rzeczy).

Motywy społeczne:

- obowiązek obywatelski (aktywne uczestniczenie w życiu politycznym),
- namowa znajomych (ostracyzm społeczny),
- poczucie odpowiedzialności za kraj/ojczyznę,
- chęć posiadania wpływu na kształtowanie rzeczywistości społecznej.

5

Motywy racjonalne:

- identyfikacja z określoną partią, kandydatem,
- skorzystanie ze swojego konstytucyjnego prawa,
- akceptowanie programu politycznego danej partii,
- antygłosowanie (wybór mniejszego zła),
- osobista znajomość kandydata, jego osiągnięć i pracy.

Zastanów się: które z powyższych motywów mogą najbardziej dotyczyć Twoich uczniów?

Ciekawe dane przedstawił również CBOS w 2011 roku². Wynika z nich, że aż 80% badanych zgadza się, że udział w wyborach to obywatelski obowiązek.

Jednym z elementów edukacji wyborczej powinno być skłonienie uczniów do refleksji nad powyższą motywacją. Warto też, by samodzielnie porównali ją z motywami nieuczestniczenia w wyborach oraz zastanowili się nad własną motywacją. Dyskusję z uczniami można rozpocząć od pytania: „Czy zgadzasz się, że udział w wyborach to obywatelski obowiązek?”. Następnie warto przedstawić wyniki wspomnianego badania CBOS i poprosić uczniów, aby przemyśleli, a następnie przeprowadzili dyskusję, dlaczego 80% respondentów uważa, że udział w wyborach to obywatelski obowiązek, a jednak ponad połowa obywateli nie bierze w nich udziału.

Poniżej przedstawiamy motywy wyborczej absencji ujawnione w badaniu OBOP.

² http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2011/K_118_11.PDF

Motywy emocjonalne:

- bezsilność,
- brak nadziei na zmianę ,
- obojętność,
- nachalne kampanie przed wyborcze,
- niezadowolenie związane z obecną sceną polityczną (afery korupcyjne etc.).

Motywy racjonalne:

- brak wiedzy na temat programów politycznych partii oraz poszczególnych kandydatów,
- brak odpowiednich kandydatów,
- ogólny brak zaufania do polityków,
- brak aparatu politycznego rozliczającego polityków z deklaracji przedwyborczych,
- brak poparcia dla ludzi z „przypadku” (sportowcy, aktorzy),
- brak jednostek charyzmatycznych (autorytetów, ludzi bez przeszłości),
- częste zmiany partii przez polityków,
- stronnictwo mediów.

„Wymówki”:

- ważne wydarzenia rodzinne,
- złe warunki pogodowe,
- obowiązki zawodowe,
- odpoczynek po ciężkim tygodniu pracy oraz inne czynności domowe.

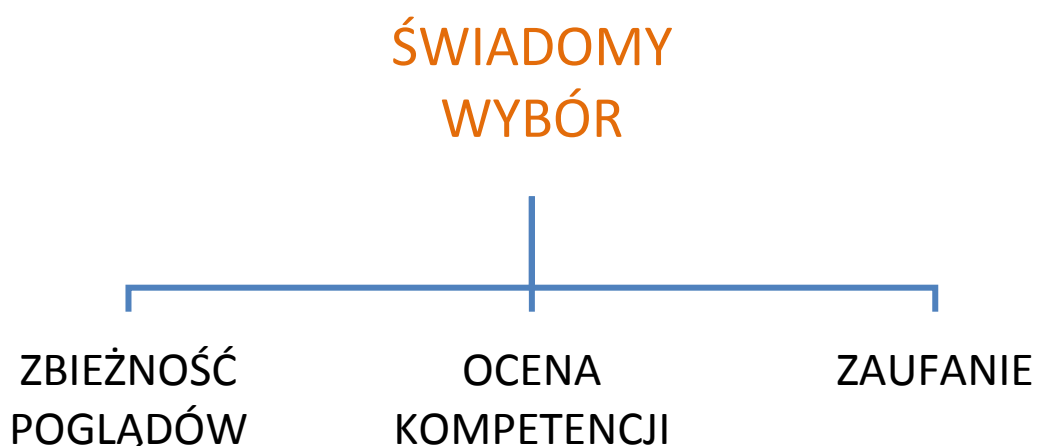
Ponownie zastanów się, które z tych motywacji mogą być najbliższe Twoim uczniom. Jak wi-
dać powyżej, motywacje są różne. Warto zastanowić się, czy rezygnacja z pójścia na wybory
to celowe i świadome działanie. Naszym zdaniem często poprzez absencję wyborczą obywa-
tele wyrażają protest wobec bieżących wydarzeń politycznych, a przede wszystkim trwają-
cych sporów. W naszej opinii nie jest to rozwiązanie, ponieważ nie głosując, sami odbieramy
sobie prawo do wpływu na sytuację polityczną i pozwalamy na utrwalanie stanu obecnego,
nawet jeśli oceniamy go negatywnie. Uważamy, że edukacja wyborcza powinna zachęcać do

świadomego głosowania i wybrania kandydata, który najbardziej nas przekonuje swoim programem i dotychczasowym działaniem.

Wybory to nie tylko frekwencja...

Większość przekazów medialnych czy akcji informacyjnych ogranicza swój przekaz jedynie do frekwencji, całkowicie pomijając kwestie świadomego głosowania. Na początek odpowiedzmy sobie na pytanie, czym jest świadome głosowanie. W najprostszy sposób można zdefiniować je jako wybór kandydata o poglądach i postulatach najbardziej zbieżnych z naszymi na podstawie wcześniejszej analizy programów, materiałów wyborczych i innych dostępnych źródeł. Jednocześnie musi to być kandydat, który wzbudza nasze zaufanie i o którym sądzimy, że jest dobrze przygotowany do sprawowania urzędu.

7

Odwracając sytuację, nieświadomym głosowaniem będzie wybór kandydata przypadkowego lub takiego, który ma najciekawszy spot wyborczy. Nieświadome głosowanie to również poparcie osoby, na którą głosują rodzice, dziadkowie czy koledzy i koleżanki, bez samodzielnego zapoznania się z postulatami wszystkich kandydatów.

Naszym zadaniem jest zachęcenie uczniów do zapoznania się z materiałami kandydatów. Jednym ze sposobów na to jest wykorzystanie proponowanego przez nas scenariusza lekcji o świadomym głosowaniu. Proponujemy w nim, aby uczniowie wcielili się w rolę pracodawcy i zastanowili, jakich cech oczekiwaliby od zatrudnianej osoby. Następnie prosimy ich o refleksję, jak wypisane przez nich cechy mają się do wymagań względem Prezydenta RP. Dzięki

temu ćwiczeniu uczniowie sami wyciągają wnioski, co jest dla nich ważne i na co powinni zwrócić uwagę. Cały scenariusz został umieszczony na stronie programu „Młodzi głosują” <http://www.ceo.org.pl/pl/mlodzi/materialy/scenariusze-zajec>.

Jak można wykorzystać technologie informacyjno-komunikacyjne?

Serwis internetowy „Latarnik Wyborczy”

20 kwietnia zostanie uruchomiona aplikacja internetowa „Latarnik Wyborczy”, która wpisuje się w nurt działań okołowyborczych zachęcających do świadomego głosowania (ang. *vote smart*). „Latarnik wyborczy” wymaga od użytkownika ustosunkowania się do 25 stwierdzeń dotyczących zagadnień politycznych, ekonomicznych i społecznych. Dla każdego stwierdzenia można wybrać jedną z trzech odpowiedzi: „Zgadzam się”, „Nie zgadzam się” lub „Nie mam zadania”.

Aplikacja porównuje odpowiedzi użytkownika z uzyskanymi wcześniej wskazaniami komitetów wyborczych lub – w przypadku wyborów prezydenckich – kandydatów, a następnie generuje listę komitetów wyborczych lub kandydatów uszeregowanych według zgodności z odpowiedziami użytkownika. Na ekranie z rezultatami użytkownik może także zapoznać się z wszystkimi odpowiedziami komitetów wyborczych wraz z ewentualnymi komentarzami.

Jest to dość prosty sposób na porównanie swoich poglądów z poglądami poszczególnych partii czy kandydatów. Aplikacja pozwala również na ocenę, do której opcji politycznej nam najbliższej. Zachęcamy do samodzielnego zapoznania się ze stroną www.latarnikwyborczy.pl. Warto również zaprezentować ją uczniom jako jedno z narzędzi pomagających zapoznać się z programami partii czy poglądami kandydatów.

Jeśli macie salę komputerową, wypełnijcie test „Latarnika Wyborczego”, omawiając poszczególne pytania. Możesz potraktować lekcję jako przypomnienie kompetencji prezydenta czy okazję do konsolidacji wiadomości o wydarzeniach w sferze publicznej w ostatnim czasie. Proponujemy następujący plan:

1. Na początek wprowadź pojęcie świadomego głosowania i pokaż „Latarnika Wyborczego” jako narzędzie, które w tym pomaga.

2. Wspólnie czytajcie pytania i rozmawiajcie o nich. Wytlumacz, czego dotyczą poszczególne zagadnienia i z jakimi kompetencjami prezydenta się wiążą. Zapytaj o argumenty, które można przytoczyć za każdym ze stwierdzeń lub przeciw nim.
3. Poproś wszystkich uczniów i uczennice o wypełnienie testu zgodnie ze swoimi poglądami na własnym komputerze.
4. Zachęć uczniów do uważnego przeanalizowania ekranu z rezultatami.
5. Zapytaj, czy są zaskoczeni swoimi wynikami oraz czy jest im blisko im do kandydata lub partii, na których wskazały ich odpowiedzi? Dowiedz się, czy gdyby mogli, oddaliby głos na tego kandydata lub partię.
6. Zapytaj, z czego mogą wynikać różnice między tym, dla kogo deklarują poparcie, a tym, na kogo wskazały wyniki testu (np. na szczycie listy pojawia się partia, na którą nie zagłosowałbym, ponieważ nie podoba mi się styl uprawiania polityki przez danego kandydata lub nie mam do niego zaufania).

Jeśli nie masz sali komputerowej, przejdźcie test wspólnie, korzystając z komputera i rzutnika w klasie (lub tablicy multimedialnej). Zachęć uczniów do polecenia aplikacji rodzicom i znajomym.

Innym portalem, który pomaga poznać poglądy kandydatów jest portal Mam Prawo Wiedzieć (www.mamprawowiedziec.pl), który publikuje odpowiedzi kandydatów na kilkadziesiąt pytań i pozwala je porównać z naszymi poglądami. Warto również zapoznać się z dotychczasową działalnością kandydata. Umożliwia to nam strona internetowa www.mojepanstwo.pl, na której możemy poznać dotychczasową aktywność posłów i członków rady ministrów. Jest to również dobre narzędzie do monitorowania, jakie działanie podejmuje poseł, którego wybraliśmy.

Edukacja wyborcza a neutralność polityczna.

Neutralność polityczna to podstawowa zasada edukacji wyborczej. W 2010 roku w kodeksie wyborczym zostało wprowadzone wyraźne rozróżnienie agitacji i edukacji wyborczej:

Art. 108 § 3. *Za agitację wyborczą nie uznaje się prowadzonych przez szkołę zajęć z zakresu edukacji obywatelskiej polegających na upowszechnianiu wśród uczniów*

wiedzy o prawach i obowiązkach obywateli, znaczeniu wyborów w funkcjonowaniu demokratycznego państwa prawa oraz zasadach organizacji wyborów.

Naszym celem jest zachęcenie uczniów do refleksji i samodzielnego wyrobienia sobie opinii oraz określenia swoich poglądów. Nie naruszamy więc w żaden sposób zasady neutralności politycznej. Warto też zwrócić uwagę, by działań związanych z edukacją wyborczą, np. akcji profrekwencyjnych czy debat w szkole, nie organizowały osoby bezpośrednio związane z partiami politycznymi czy konkretnymi kandydatami, gdyż takie działania mimo dobrych intencji mogą być odbierane jako inicjatywa konkretnego ugrupowania politycznego.

10

Szkoły często zapraszają na debaty lub lekcje polityków, zarówno samorządowców, jak i posłów, aby opowiedzieli o swojej pracy, przedstawili swoje poglądy czy o nich podyskutowali. W wypadku debat neutralność polityczna wymaga udziału wszystkich kandydatów, a to często jest trudne w realizacji. Ryzyko posądzenia o próby agitacji lub brak neutralności debaty jest stosunkowo duże. Choć widzimy dużą wartość w organizacji debat młodzieży z politykami, to z uwagi na ryzyko posądzenia o brak neutralności zachęcamy do organizowania takich spotkań poza szkołą – szczególnie w czasie kampanii wyborczej.

W sytuacji, kiedy zapraszamy jednego polityka, zazwyczaj chcemy, aby zainteresował uczniów ciekawostkami z życia politycznego, przedstawił funkcjonowanie samorządu terytorialnego czy sejm. Nasze działania z pozoru pozostają neutralne, gdyż nie prowadzimy agitacji, tj. nie zachęcamy nikogo do głosowania na konkretną osobę. Jednak często zachowanie danego polityka jest ukierunkowane na promowanie własnej osoby oraz poglądów. Nie musi to być wcale działanie świadome, często uczniowie sami proszą, żeby gość ocenił jakieś bieżące wydarzenie polityczne lub przedstawił swoje zdanie na konkretny temat. Odradzamy organizowanie takich spotkań w czasie kampanii wyborczej.

Czasem lepszym pomysłem jest zaproszenie eksperta – przedstawiciela organizacji lub instytucji zajmującej się kwestiami obywatelskimi, wyborczymi czy ustrojowymi. Takim ekspertem może być pracownik naukowy, dziennikarz, czy przedstawiciel organizacji pozarządowej.

Jak rozmawiać z uczniami na tematy wyborcze?

Z badań „Młodzież 2013” prowadzonych przez CBOS wynika, że młodzi ludzie bardzo krytycznie oceniają kondycję polskiej polityki. 92% respondentów uznaje, że większość polityków dba głównie o własną karierę, a 84% uważa, że partie nie są zainteresowane opiniami wyborców.

Opinie te łączą się ze spadkiem zainteresowania polityką i sprawami publicznymi. Niktę lub zerowe zainteresowanie tymi zagadnieniami deklaruje już ponad połowa badanych (54%), problem stanowi również określenie swoich preferencji politycznych na skali lewica-centrum-prawica (72%) oraz wskazanie odpowiadającej młodym partii politycznej (58%).

Profesor Krystyna Szafraniec w swoim raporcie *Dojrzewający obywatele dojrzewającej demokracji* zwraca również uwagę na brak doświadczeń młodzieży związanych z wpływaniem na instytucje publiczne oraz umiejętności, które by to umożliwiły.

Jak widać rozmowa z uczniami o sprawach związanych z wyborami i polityką jest bardzo ważna. Niestety często mamy obawy, że nie poradzimy sobie z moderacją takiej dyskusji. Przynajmniej dwa istotne argumenty przemawiają za tym, by tematów kontrowersyjnych w klasie **nie** poruszać. Po pierwsze, zawsze pojawia się ryzyko polaryzacji klasy lub pojawienia się komentarzy lub sytuacji, z którymi jako nauczyciel nie będziemy umieli sobie poradzić (np. kiedy jakiś uczeń zostanie zaatakowany za swoje poglądy). Po drugie, w licznej klasie na zajęciach przedmiotowych zwykle brakuje czasu na tego typu dyskusje. Jesteśmy jednak przekonani, że argumenty za mówieniem w klasie o kontrowersyjnych rzeczach, w tym kwestiach wyborczych i sprawach poruszanych w debacie publicznej, przeważają nad tymi wyrażonymi powyżej.

Po pierwsze, dyskusje o kontrowersyjnych problemach pomagają młodym ludziom rozwijać krytyczne myślenie, analizować różne punkty widzenia i formułować własne opinie na kwestie, z którymi stykają się poza szkołą.

Po drugie, podobne dyskusje pomagają młodym ludziom poznać wartości, którymi sami się kierują i ułatwiają wyrobienie sobie opinii na temat dyskutowanych zagadnień.

Po trzecie, konfrontacja z odmiennymi poglądami w bezpiecznym środowisku klasy daje możliwość rozwijania szacunku dla odmiennych poglądów oraz umiejętności debatowania rozumianej jako zdolności do wyrażania własnych argumentów i polemizowania z argumentami przeciwnymi.

Po czwarte, kontrowersyjne tematy są szansą na zainteresowanie klasy poruszonymi zagadnieniami i zaktywizowanie mniej zaangażowanych uczniów i uczennic.

Jakie zasady powinny panować w klasie?

Podczas dyskusji nad kontrowersyjnymi zagadnieniami sprawdza się większość zasad dotyczących skutecznej współpracy i komunikacji, a przede wszystkim ta, że gdy jedna osoba mówi, reszta słucha. Kilka z nich ma jednak szczególne znaczenie. Do tej drugiej grupy należą:

- zasada, że krytykujemy opinie a nie osoby je wygłaszające,
- założenie, że każdy może wypowiedzieć swoje zdanie,
- zobowiązanie do uzasadnienia każdej wygłaszanej opinii.

Obowiązek uzasadnienia swojego zdania ma tutaj kluczowe znaczenie – ułatwia dyskutowanie, a utrudnia formułowanie skrajnych opinii, których jedynym celem jest prowokowanie innych.

Część tematów z zakresu edukacji wyborczej nie powinna wzbudzać kontrowersji (np. kwestia frekwencji wyborczej), część jednak może je wywołać. Poniżej przedstawiamy kilka zagadnień uszeregowanych od tych naszym zdaniem najmniej kontrowersyjnych do mogących wzbudzić dużo emocji.

- Czy warto głosować – problematyka frekwencji wyborczej.
- Za i przeciw jednomandatowym okręgom wyborczym.
- Urząd prezydenta to tylko symbol bez realnej władzy vs. Urząd prezydenta to najważniejszy urząd w państwie.
- Jak wybrać dobrego kandydata / dobrą kandydatkę?
- Czy politykom można ufać?
- Czy partie polityczne powinny być finansowane ze środków publicznych?

- Porównanie programów kandydatów i kandydatek lub partii politycznych w wybranym obszarze (edukacja, służba zdrowia, energetyka, ekologia).

Na pewno można i należy ustalić również granice dyskusji w klasie, co powinno nastąpić na początku zajęć. Na początku zajęć możesz określić, na które tematy będziecie rozmawiać, a których nie będziecie poruszać. W późniejszej dyskusji można się do tych ustaleń odwoływać, warto jednak zadbać, aby uczniowie nie mieli poczucia, że ich poglądy są krytykowane czy cenzurowane.

TIK I PROJEKT UCZNIOWSKI W EDUKACJI WYBORCZEJ – MODUŁ I

PODSTAWY PRACY PROJEKTOWEJ

ORAZ CELE EDUKACJI WYBORCZEJ

1

Marek Konieczny, Jędrzej Witkowski

Miło nam powitać Cię w kursie „TIK i projekt uczniowski w edukacji na temat wyborów”. Od lat wyborom powszechnym towarzyszy niepokojąco niska frekwencja. Ponad połowa wyborców dobrowolnie rezygnuje z czynnego prawa wyborczego gwarantowanego przez konstytucję. Szczególne znaczenie ma frekwencja wśród najmłodszej grupy wyborców.

Badania angielskich socjologów (Johnston RJ, Pattie CJ, *Putting Voters in Their Place: Geography and Elections in Great Britain*, Oxford 2006) wskazują, że to pierwsze doświadczenie może zaważyć na późniejszych wyborach i społecznym uczestnictwie obywateli. Udowodniono, że jeśli młody człowiek skorzysta z prawa do głosowania w ciągu pierwszych trzech lat od jego nabycia, istnieje duże prawdopodobieństwo, że wyrobi sobie nawyk i będzie brał udział w kolejnych. Ważne, aby szkoła już na etapie gimnazjum przygotowywała uczniów i uczennice do udziału w wyborach, tj. wzbudzała ich zainteresowanie tym tematem, pomagała w śledzeniu życia publicznego oraz zachęcała do świadomego oddania głosu, gdy osiągną pełnoletniość.

W kursie postaramy się przybliżyć problematykę edukacji wyborczej. Przedstawimy również metody pracy projektowej z uczniami oraz pomysły na jej wykorzystanie w ramach edukacji wyborczej. Zaprezentujemy narzędzia internetowe, które mogą urozmaicić twoje działania. Jest to szczególnie ważne zarówno w kontekście zbliżających się wyborów prezydenckich, jak i parlamentarnych. Odwołamy się do przykładów prowadzonych przez nas działań – kurs pomoże przygotować się do poprowadzenia akcji „Młodzi głosują”, jak i edukacji wyborczej poza tą akcją.

Kurs trwa 4 tygodnie i składa się z dwóch modułów:

Moduł I: Podstawy pracy projektowej oraz cele edukacji wyborczej

moduł trwa od 07 kwietnia do 14 kwietnia

Moduł II: Przykłady działań projektowych w ramach edukacji wyborczej

moduł trwa od 14 kwietnia do 08 maja

Podczas kursu do twojej dyspozycji jest forum wymiany doświadczeń. Zachęcamy do dzielenia się spostrzeżeniami na temat konkretnych treści, zamieszczania linków do ciekawych narzędzi i projektów, a także do refleksji o tym, jak Twoje działania wpływają na świadomość uczniów na temat wyborów. W kursie nie ma formularza sprawozdania. To od ciebie zależy, co i w jakim stopniu wykorzystasz w swojej pracy.

W przypadku pytań, wątpliwości czy chęci podzielenia się uwagami możesz kontaktować się ze swoim mentorem, korzystając np. z zakładki *Rozmowa z mentorem*. Ponadto, każdy z trzech modułów będzie zawierał kilka pomysłów lub pytań do indywidualnego przemyślenia.

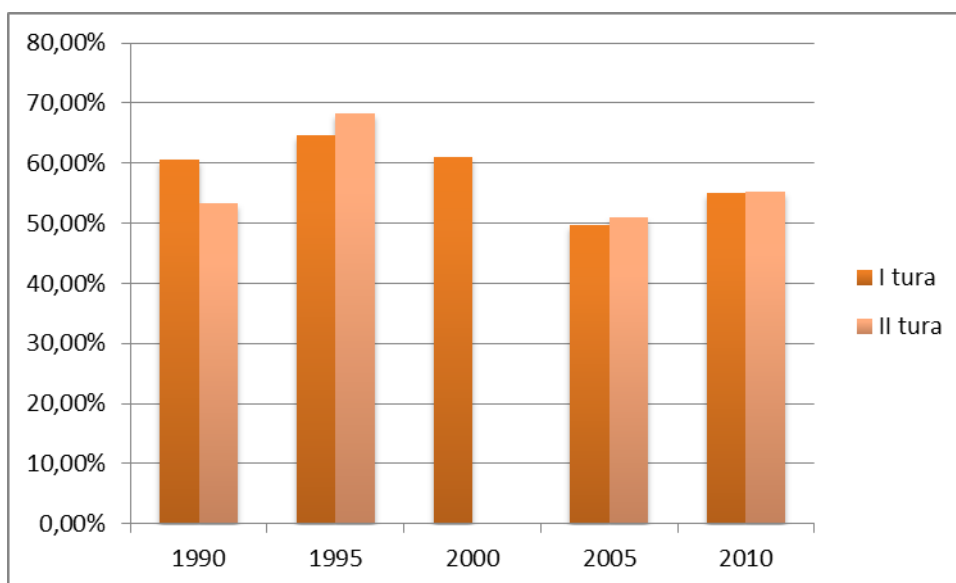
Czym jest edukacja wyborcza?

Edukacja wyborcza to część edukacji obywatelskiej, której celem jest przygotowanie młodych ludzi do świadomego udziału w wyborach powszechnych, po osiągnięciu przez nich pełnoletniości

Frekwencja wyborcza

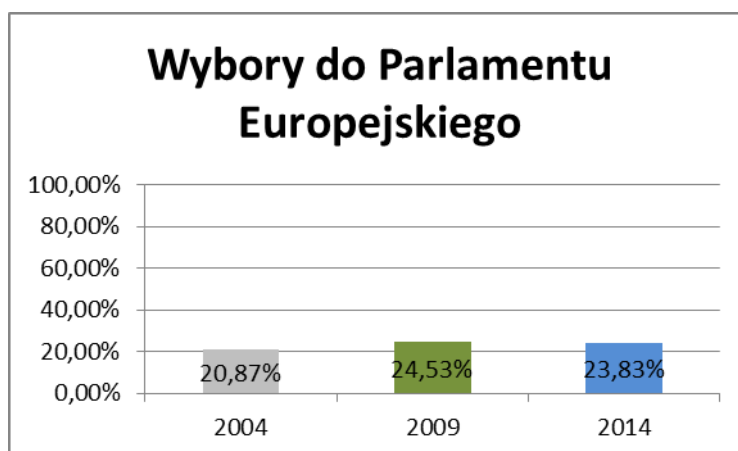
Pierwsze częściowo wolne wybory odbyły się w 1989 roku. Już wtedy frekwencja wynosząca 62% stanowiła rozczarowanie wobec społecznych oczekiwań. Najwyższą jak dotąd frekwencję odnotowano w wyborach prezydenckich w 1995 roku. Wówczas w pierwszej turze udział wzięło 64% uprawnionych, zaś w drugiej rekordowe 68%. Obecnie wybory prezydenckie nadal cieszą się największym zainteresowaniem wyborców, lecz jeśli porównamy wybory w 1995 i w 2010 roku, frekwencja spadła o 13 punktów procentowych.

Zestawienie frekwencji w wyborach prezydenckich

3

Z najniższą frekwencją mamy do czynienia w wypadku wyborów do Parlamentu Europejskiego. Jak dotąd kształtowała się ona następująco:

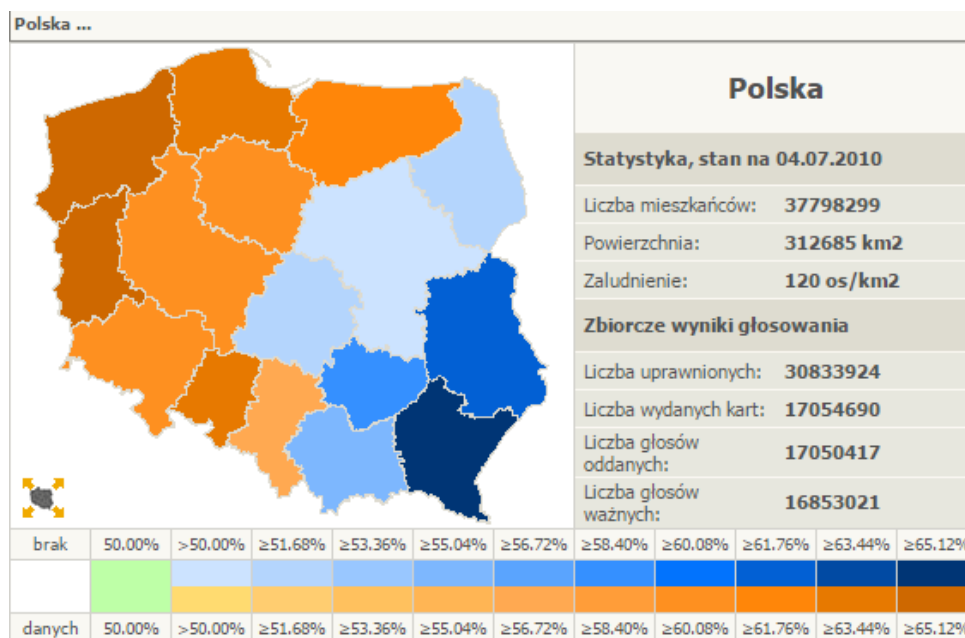
Jak można wykorzystać technologie informacyjno-komunikacyjne?

Mówienie o frekwencji jest trudne, ponieważ uczniom frekwencja wydaje się rzeczą bardzo abstrakcyjną, szczególnie jeśli przedstawiamy ją w skali kraju.

Warto skorzystać ze strony Państwowej Komisji Wyborczej (www.pkw.gov.pl). Możemy urozmaicić zajęcia, prosząc uczniów, aby wyszukali frekwencję wyborczą w swojej gminie, powiecie czy na osiedlu. Jeśli uczniowie nie mają na lekcji dostępu do komputerów, warto przygotować te dane wcześniej lub poprosić uczniów, by wyszukali je w domu lub bibliotece.

Jak to zrobić?

Wchodzimy na stronę www.pkw.gov.pl, wybieramy zakładkę „wybory i referenda”, a następnie wybieramy wybory, w których chcemy sprawdzić frekwencję.

źródło: www.pkw.gov.pl

4

Najpierw pojawi nam się mapa Polski oraz informacje dotyczące frekwencji krajowej. Wystarczy kliknąć wybrane województwo, aby poznać statystyki jego dotyczące. Kliknięcie na kolejno powiatu i gminy, by sprawdzić frekwencję dla naszej miejscowości.

Motywy udziału w wyborach

TNS OBOP przeprowadził w marcu 2009 r. badania dotyczące motywów udziału w wyborach oraz powodów absencji wyborczej.¹

Poniżej przedstawiamy motywy udziału w wyborach.

Motywy emocjonalne:

- ogólne niezadowolenie (ocena rządów),
- nadzieja na zmianę obecnego status quo,

¹ <http://isp.org.pl/uploads/filemanager/Program%20Prawa%20i%20Instytucji%20Demokratycznych/wybory/Uczestnictwowyborach.pdf>

- chęć przeciwstawienia się (manifestacja swojego zdania),
- naiwność (przekonanie, że można zmienić obecny stan rzeczy).

Motywy społeczne:

- obowiązek obywatelski (aktywne uczestniczenie w życiu politycznym),
- namowa znajomych (ostracyzm społeczny),
- poczucie odpowiedzialności za kraj/ojczyznę,
- chęć posiadania wpływu na kształtowanie rzeczywistości społecznej.

5

Motywy racjonalne:

- identyfikacja z określoną partią, kandydatem,
- skorzystanie ze swojego konstytucyjnego prawa,
- akceptowanie programu politycznego danej partii,
- antygłosowanie (wybór mniejszego zła),
- osobista znajomość kandydata, jego osiągnięć i pracy.

Zastanów się: które z powyższych motywów mogą najbardziej dotyczyć Twoich uczniów?

Ciekawe dane przedstawił również CBOS w 2011 roku². Wynika z nich, że aż 80% badanych zgadza się, że udział w wyborach to obywatelski obowiązek.

Jednym z elementów edukacji wyborczej powinno być skłonienie uczniów do refleksji nad powyższą motywacją. Warto też, by samodzielnie porównali ją z motywami nieuczestniczenia w wyborach oraz zastanowili się nad własną motywacją. Dyskusję z uczniami można rozpocząć od pytania: „Czy zgadzasz się, że udział w wyborach to obywatelski obowiązek?”. Następnie warto przedstawić wyniki wspomnianego badania CBOS i poprosić uczniów, aby przemyśleli, a następnie przeprowadzili dyskusję, dlaczego 80% respondentów uważa, że udział w wyborach to obywatelski obowiązek, a jednak ponad połowa obywateli nie bierze w nich udziału.

Poniżej przedstawiamy motywy wyborczej absencji ujawnione w badaniu OBOP.

² http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2011/K_118_11.PDF

Motywy emocjonalne:

- bezsilność,
- brak nadziei na zmianę ,
- obojętność,
- nachalne kampanie przed wyborcze,
- niezadowolenie związane z obecną sceną polityczną (afery korupcyjne etc.).

Motywy racjonalne:

- brak wiedzy na temat programów politycznych partii oraz poszczególnych kandydatów,
- brak odpowiednich kandydatów,
- ogólny brak zaufania do polityków,
- brak aparatu politycznego rozliczającego polityków z deklaracji przedwyborczych,
- brak poparcia dla ludzi z „przypadku” (sportowcy, aktorzy),
- brak jednostek charyzmatycznych (autorytetów, ludzi bez przeszłości),
- częste zmiany partii przez polityków,
- stronnictwo mediów.

„Wymówki”:

- ważne wydarzenia rodzinne,
- złe warunki pogodowe,
- obowiązki zawodowe,
- odpoczynek po ciężkim tygodniu pracy oraz inne czynności domowe.

Ponownie zastanów się, które z tych motywacji mogą być najbliższe Twoim uczniom. Jak wi-
dać powyżej, motywacje są różne. Warto zastanowić się, czy rezygnacja z pójścia na wybory
to celowe i świadome działanie. Naszym zdaniem często poprzez absencję wyborczą obywa-
tele wyrażają protest wobec bieżących wydarzeń politycznych, a przede wszystkim trwają-
cych sporów. W naszej opinii nie jest to rozwiązanie, ponieważ nie głosując, sami odbieramy
sobie prawo do wpływu na sytuację polityczną i pozwalamy na utrwalanie stanu obecnego,
nawet jeśli oceniamy go negatywnie. Uważamy, że edukacja wyborcza powinna zachęcać do

świadomego głosowania i wybrania kandydata, który najbardziej nas przekonuje swoim programem i dotychczasowym działaniem.

Wybory to nie tylko frekwencja...

Większość przekazów medialnych czy akcji informacyjnych ogranicza swój przekaz jedynie do frekwencji, całkowicie pomijając kwestie świadomego głosowania. Na początek odpowiedzmy sobie na pytanie, czym jest świadome głosowanie. W najprostszy sposób można zdefiniować je jako wybór kandydata o poglądach i postulatach najbardziej zbieżnych z naszymi na podstawie wcześniejszej analizy programów, materiałów wyborczych i innych dostępnych źródeł. Jednocześnie musi to być kandydat, który wzbudza nasze zaufanie i o którym sądzimy, że jest dobrze przygotowany do sprawowania urzędu.

7

ŚWIADOMY WYBÓR

ZBIEŻNOŚĆ
POGLĄDÓW

OCENA
KOMPETENCJI

ZAUFANIE

Odwracając sytuację, nieświadomym głosowaniem będzie wybór kandydata przypadkowego lub takiego, który ma najciekawszy spot wyborczy. Nieświadome głosowanie to również poparcie osoby, na którą głosują rodzice, dziadkowie czy koledzy i koleżanki, bez samodzielnego zapoznania się z postulatami wszystkich kandydatów.

Naszym zadaniem jest zachęcenie uczniów do zapoznania się z materiałami kandydatów. Jednym ze sposobów na to jest wykorzystanie proponowanego przez nas scenariusza lekcji o świadomym głosowaniu. Proponujemy w nim, aby uczniowie wcielili się w rolę pracodawcy i zastanowili, jakich cech oczekiwaliby od zatrudnianej osoby. Następnie prosimy ich o refleksję, jak wypisane przez nich cechy mają się do wymagań względem Prezydenta RP. Dzięki

temu ćwiczeniu uczniowie sami wyciągają wnioski, co jest dla nich ważne i na co powinni zwrócić uwagę. Cały scenariusz został umieszczony na stronie programu „Młodzi głosują” <http://www.ceo.org.pl/pl/mlodzi/materialy/scenariusze-zajec>.

Jak można wykorzystać technologie informacyjno-komunikacyjne?

Serwis internetowy „Latarnik Wyborczy”

20 kwietnia zostanie uruchomiona aplikacja internetowa „Latarnik Wyborczy”, która wpisuje się w nurt działań okołowyborczych zachęcających do świadomego głosowania (ang. *vote smart*). „Latarnik wyborczy” wymaga od użytkownika ustosunkowania się do 25 stwierdzeń dotyczących zagadnień politycznych, ekonomicznych i społecznych. Dla każdego stwierdzenia można wybrać jedną z trzech odpowiedzi: „Zgadzam się”, „Nie zgadzam się” lub „Nie mam zadania”.

Aplikacja porównuje odpowiedzi użytkownika z uzyskanymi wcześniej wskazaniami komitetów wyborczych lub – w przypadku wyborów prezydenckich – kandydatów, a następnie generuje listę komitetów wyborczych lub kandydatów uszeregowanych według zgodności z odpowiedziami użytkownika. Na ekranie z rezultatami użytkownik może także zapoznać się z wszystkimi odpowiedziami komitetów wyborczych wraz z ewentualnymi komentarzami.

Jest to dość prosty sposób na porównanie swoich poglądów z poglądami poszczególnych partii czy kandydatów. Aplikacja pozwala również na ocenę, do której opcji politycznej nam najbliższej. Zachęcamy do samodzielnego zapoznania się ze stroną www.latarnikwyborczy.pl. Warto również zaprezentować ją uczniom jako jedno z narzędzi pomagających zapoznać się z programami partii czy poglądami kandydatów.

Jeśli macie salę komputerową, wypełnijcie test „Latarnika Wyborczego”, omawiając poszczególne pytania. Możesz potraktować lekcję jako przypomnienie kompetencji prezydenta czy okazję do konsolidacji wiadomości o wydarzeniach w sferze publicznej w ostatnim czasie. Proponujemy następujący plan:

1. Na początek wprowadź pojęcie świadomego głosowania i pokaż „Latarnika Wyborczego” jako narzędzie, które w tym pomaga.

2. Wspólnie czytajcie pytania i rozmawiajcie o nich. Wytlumacz, czego dotyczą poszczególne zagadnienia i z jakimi kompetencjami prezydenta się wiążą. Zapytaj o argumenty, które można przytoczyć za każdym ze stwierdzeń lub przeciw nim.
3. Poproś wszystkich uczniów i uczennice o wypełnienie testu zgodnie ze swoimi poglądami na własnym komputerze.
4. Zachęć uczniów do uważnego przeanalizowania ekranu z rezultatami.
5. Zapytaj, czy są zaskoczeni swoimi wynikami oraz czy jest im blisko im do kandydata lub partii, na których wskazały ich odpowiedzi? Dowiedz się, czy gdyby mogli, oddaliby głos na tego kandydata lub partię.
6. Zapytaj, z czego mogą wynikać różnice między tym, dla kogo deklarują poparcie, a tym, na kogo wskazały wyniki testu (np. na szczycie listy pojawia się partia, na którą nie zagłosowałbym, ponieważ nie podoba mi się styl uprawiania polityki przez danego kandydata lub nie mam do niego zaufania).

Jeśli nie masz sali komputerowej, przejdźcie test wspólnie, korzystając z komputera i rzutnika w klasie (lub tablicy multimedialnej). Zachęć uczniów do polecenia aplikacji rodzicom i znajomym.

Innym portalem, który pomaga poznać poglądy kandydatów jest portal Mam Prawo Wiedzieć (www.mamprawowiedziec.pl), który publikuje odpowiedzi kandydatów na kilkadziesiąt pytań i pozwala je porównać z naszymi poglądami. Warto również zapoznać się z dotychczasową działalnością kandydata. Umożliwia to nam strona internetowa www.mojepanstwo.pl, na której możemy poznać dotychczasową aktywność posłów i członków rady ministrów. Jest to również dobre narzędzie do monitorowania, jakie działanie podejmuje poseł, którego wybraliśmy.

Edukacja wyborcza a neutralność polityczna.

Neutralność polityczna to podstawowa zasada edukacji wyborczej. W 2010 roku w kodeksie wyborczym zostało wprowadzone wyraźne rozróżnienie agitacji i edukacji wyborczej:

Art. 108 § 3. *Za agitację wyborczą nie uznaje się prowadzonych przez szkołę zajęć z zakresu edukacji obywatelskiej polegających na upowszechnianiu wśród uczniów*

wiedzy o prawach i obowiązkach obywateli, znaczeniu wyborów w funkcjonowaniu demokratycznego państwa prawa oraz zasadach organizacji wyborów.

Naszym celem jest zachęcenie uczniów do refleksji i samodzielnego wyrobienia sobie opinii oraz określenia swoich poglądów. Nie naruszamy więc w żaden sposób zasady neutralności politycznej. Warto też zwrócić uwagę, by działań związanych z edukacją wyborczą, np. akcji profrekwencyjnych czy debat w szkole, nie organizowały osoby bezpośrednio związane z partiami politycznymi czy konkretnymi kandydatami, gdyż takie działania mimo dobrych intencji mogą być odbierane jako inicjatywa konkretnego ugrupowania politycznego.

10

Szkoły często zapraszają na debaty lub lekcje polityków, zarówno samorządowców, jak i posłów, aby opowiedzieli o swojej pracy, przedstawili swoje poglądy czy o nich podyskutowali. W wypadku debat neutralność polityczna wymaga udziału wszystkich kandydatów, a to często jest trudne w realizacji. Ryzyko posądzenia o próby agitacji lub brak neutralności debaty jest stosunkowo duże. Choć widzimy dużą wartość w organizacji debat młodzieży z politykami, to z uwagi na ryzyko posądzenia o brak neutralności zachęcamy do organizowania takich spotkań poza szkołą – szczególnie w czasie kampanii wyborczej.

W sytuacji, kiedy zapraszamy jednego polityka, zazwyczaj chcemy, aby zainteresował uczniów ciekawostkami z życia politycznego, przedstawił funkcjonowanie samorządu terytorialnego czy sejm. Nasze działania z pozoru pozostają neutralne, gdyż nie prowadzimy agitacji, tj. nie zachęcamy nikogo do głosowania na konkretną osobę. Jednak często zachowanie danego polityka jest ukierunkowane na promowanie własnej osoby oraz poglądów. Nie musi to być wcale działanie świadome, często uczniowie sami proszą, żeby gość ocenił jakieś bieżące wydarzenie polityczne lub przedstawił swoje zdanie na konkretny temat. Odradzamy organizowanie takich spotkań w czasie kampanii wyborczej.

Czasem lepszym pomysłem jest zaproszenie eksperta – przedstawiciela organizacji lub instytucji zajmującej się kwestiami obywatelskimi, wyborczymi czy ustrojowymi. Takim ekspertem może być pracownik naukowy, dziennikarz, czy przedstawiciel organizacji pozarządowej.

Jak rozmawiać z uczniami na tematy wyborcze?

Z badań „Młodzież 2013” prowadzonych przez CBOS wynika, że młodzi ludzie bardzo krytycznie oceniają kondycję polskiej polityki. 92% respondentów uznaje, że większość polityków dba głównie o własną karierę, a 84% uważa, że partie nie są zainteresowane opiniami wyborców.

Opinie te łączą się ze spadkiem zainteresowania polityką i sprawami publicznymi. Nikte lub zerowe zainteresowanie tymi zagadnieniami deklaruje już ponad połowa badanych (54%), problem stanowi również określenie swoich preferencji politycznych na skali lewica-centrum-prawica (72%) oraz wskazanie odpowiadającej młodym partii politycznej (58%).

Profesor Krystyna Szafraniec w swoim raporcie *Dojrzewający obywatele dojrzewającej demokracji* zwraca również uwagę na brak doświadczeń młodzieży związanych z wpływaniem na instytucje publiczne oraz umiejętności, które by to umożliwiły.

Jak widać rozmowa z uczniami o sprawach związanych z wyborami i polityką jest bardzo ważna. Niestety często mamy obawy, że nie poradzimy sobie z moderacją takiej dyskusji. Przynajmniej dwa istotne argumenty przemawiają za tym, by tematów kontrowersyjnych w klasie **nie** poruszać. Po pierwsze, zawsze pojawia się ryzyko polaryzacji klasy lub pojawienia się komentarzy lub sytuacji, z którymi jako nauczyciel nie będziemy umieli sobie poradzić (np. kiedy jakiś uczeń zostanie zaatakowany za swoje poglądy). Po drugie, w licznej klasie na zajęciach przedmiotowych zwykle brakuje czasu na tego typu dyskusje. Jesteśmy jednak przekonani, że argumenty za mówieniem w klasie o kontrowersyjnych rzeczach, w tym kwestiach wyborczych i sprawach poruszanych w debacie publicznej, przeważają nad tymi wyrażonymi powyżej.

Po pierwsze, dyskusje o kontrowersyjnych problemach pomagają młodym ludziom rozwijać krytyczne myślenie, analizować różne punkty widzenia i formułować własne opinie na kwestie, z którymi stykają się poza szkołą.

Po drugie, podobne dyskusje pomagają młodym ludziom poznać wartości, którymi sami się kierują i ułatwiają wyrobienie sobie opinii na temat dyskutowanych zagadnień.

Po trzecie, konfrontacja z odmiennymi poglądami w bezpiecznym środowisku klasy daje możliwość rozwijania szacunku dla odmiennych poglądów oraz umiejętności debatowania rozumianej jako zdolności do wyrażania własnych argumentów i polemizowania z argumentami przeciwnymi.

Po czwarte, kontrowersyjne tematy są szansą na zainteresowanie klasy poruszonymi zagadnieniami i zaktywizowanie mniej zaangażowanych uczniów i uczennic.

Jakie zasady powinny panować w klasie?

Podczas dyskusji nad kontrowersyjnymi zagadnieniami sprawdza się większość zasad dotyczących skutecznej współpracy i komunikacji, a przede wszystkim ta, że gdy jedna osoba mówi, reszta słucha. Kilka z nich ma jednak szczególne znaczenie. Do tej drugiej grupy należą:

- zasada, że krytykujemy opinie a nie osoby je wygłaszające,
- założenie, że każdy może wypowiedzieć swoje zdanie,
- zobowiązanie do uzasadnienia każdej wygłaszanej opinii.

Obowiązek uzasadnienia swojego zdania ma tutaj kluczowe znaczenie – ułatwia dyskutowanie, a utrudnia formułowanie skrajnych opinii, których jedynym celem jest prowokowanie innych.

Część tematów z zakresu edukacji wyborczej nie powinna wzbudzać kontrowersji (np. kwestia frekwencji wyborczej), część jednak może je wywołać. Poniżej przedstawiamy kilka zagadnień uszeregowanych od tych naszym zdaniem najmniej kontrowersyjnych do mogących wzbudzić dużo emocji.

- Czy warto głosować – problematyka frekwencji wyborczej.
- Za i przeciw jednomandatowym okręgom wyborczym.
- Urząd prezydenta to tylko symbol bez realnej władzy vs. Urząd prezydenta to najważniejszy urząd w państwie.
- Jak wybrać dobrego kandydata / dobrą kandydatkę?
- Czy politykom można ufać?
- Czy partie polityczne powinny być finansowane ze środków publicznych?

- Porównanie programów kandydatów i kandydatek lub partii politycznych w wybranym obszarze (edukacja, służba zdrowia, energetyka, ekologia).

Na pewno można i należy ustalić również granice dyskusji w klasie, co powinno nastąpić na początku zajęć. Na początku zajęć możesz określić, na które tematy będziecie rozmawiać, a których nie będziecie poruszać. W późniejszej dyskusji można się do tych ustaleń odwoływać, warto jednak zadbać, aby uczniowie nie mieli poczucia, że ich poglądy są krytykowane czy cenzurowane.

TIK I PROJEKT UCZNIOWSKI W EDUKACJI WYBORCZEJ – MODUŁ II

PRZYKŁADY DZIAŁAŃ PROJEKTOWYCH

W RAMACH EDUKACJI WYBORCZEJ

1

Marek Konieczny, Jędrzej Witkowski¹

Rola nauczyciela w projekcie

Rola opiekuna projektu polega na wspieraniu uczniów w jego realizacji. Twoim zadaniem jest pomaganie uczniom w rozwiązywaniu ewentualnych problemów oraz motywowanie do pracy. Pamiętaj, że pomysły na działania powinny wychodzić od uczniów, do nich również należy ich realizacja. Dzięki temu nauczą się pracy projektowej i zdobędą nowe umiejętności. Oczywiście, jeśli napotkają jakieś problemy, wspólnie poszukajcie wyjścia. Nie wyręczaj jednak uczniów w poszukiwaniu rozwiązań.

Podział zadań w projekcie

Opiekun:

- wprowadza uczniów w tematykę projektu,
- pomaga wybrać problem i ustalić cele projektu,
- pomaga zaplanować działania, sprawdza czy wszystko zostało przewidziane,
- doradza i pomaga rozwiązywać trudności,
- pomaga w kontaktach z sojusznikami,
- ułatwia podsumowanie i omówienie efektów projektu.

Uczniowie:

- proponują tematy projektu,
- wybierają z opiekunem problem i określają cele,

¹ W module wykorzystano materiały wypracowane w ramach innych programów prowadzonych przez Centrum Edukacji Obywatelskiej.

- planują swoje działania i dzielą się obowiązkami,
- realizują plan,
- oceniają swoją pracę i jej efekty.

Więcej o roli opiekuna przeczytasz w poradniku, który możesz pobrać ze strony Centrum Edukacji Obywatelskiej – [\[pobierz\]](#).

2

Pierwszym zadaniem nauczyciela jest zebranie grupy uczniów, którzy będą realizowali projekt. Ważne jest, aby robiły go osoby zainteresowane tematem, które chętnie się zaangażują. Liczba osób w projekcie zależy przede wszystkim od liczby zaplanowanych działań. Każdy powinien mieć jakieś zadanie do wykonania, a z drugiej strony nie może być tak, że wszystkim zajmuje się jedna osoba.

Gdy grupa uczniów zostanie zebrana, warto zorganizować spotkanie, na którym ustalicie zasady współpracy i razem zaplanujecie poszczególne działania. O tym, jak zorganizować takie spotkanie przeczytasz na stronie <http://www.ceo.org.pl/pl/mlodyobywatel/news/jak-organizowac-spotkania-grupy-projektowej>.

Dobry plan to połowa sukcesu. Ułatwia pracę i mobilizuje do działania wszystkich członków grupy. Pamiętajmy więc, że:

**„PRIOR PLANNING PREVENTS POOR PERFORMANCE”,
CZYLI: „WCZEŚNIEJSZE PLANOWANIE ZAPOBIEGA ZŁEMU WYKONANIU”.**

Dobrą praktyką w skutecznym planowaniu projektu jest tabela, do której wpisuje się:

- wszystkie (nawet najmniejsze) działania, które musicie wykonać, by zrealizować projekt,
- imiona osób, które wykonają poszczególne zadania,
- terminy wykonania poszczególnych działań.

Pamiętaj, że im bardziej szczegółowo rozpiszecie plan, tym bardziej będzie dla was użyteczny. Warto założyć, że każde działanie zajmie wam 20% więcej czasu niż wynika ze wstępnego oszacowania – rzeczywistość niejednokrotnie płata figle.

Wypisywanie działań składających się na projekt warto podzielić na dwa etapy. W pierwszej kolejności wypiszcie główne zadania do realizacji (np. zebranie informacji, stworzenie modelu czy prezentacja projektu w czasie szkolnego festiwalu nauki).

W drugiej kolejności każde z działań należy rozbić na poszczególne czynności, np. zbieranie informacji można podzielić na: poszukiwanie informacji w internecie, zgromadzenie wycinzków prasowych, spotkanie z ekspertem, opracowanie zebranych informacji i wyciągnięcie wniosków. Wszystkie te czynności wpiszcie do pierwszych kolumn w karcie projektu.

Kiedy lista czynności będzie już gotowa, należy zastanowić się, kiedy uczniowie będą nad nimi pracować. Warto wyznaczyć początek i koniec każdego zadania. Pamiętajcie o logicznej kolejności – drukowanie plakatów nie powinno nastąpić w tym samym czasie, co ich projektowanie.

W ostatniej fazie planowania do każdej czynności należy przypisać osobę, która ją wykona bądź skoordynuje. Dokonując wyboru, należy wziąć pod uwagę, co każdy lubi i potrafi.

Po co to wszystko? Jak wskazuje doświadczenie, założenie, że „zrobimy coś jako grupa w najbliższym czasie” skutkuje tym, że każdy zakłada, że „tym zajmie się ktoś inny” lub „tym można się zająć później”... a wtedy pojawiają się problemy.

Porada

Nie obawiajcie się zmieniać planu. Nie wszystko da się wcześniej przewidzieć. Plan ma pomóc uporządkować zadania, by sprawniej je wykonywać. Nie może pozostać martwym zapisem, z którego nikt nie korzysta. Dzięki takiemu harmonogramowi możecie też na bieżąco

kontrolować stan realizacji projektu. Dobrze jest na kolejnych spotkaniach zespołu wracać do spisanego planu i odpowiednio odznaczać wykonane zadania.

Jak pisał Julian Radziewicz:

Żeby z planu można było korzystać w codziennej pracy, musi on być:

- *realny (a więc możliwy do wykonania),*
- *konkretny (a więc stanowić spis spraw do załatwienia, a nie zbiór ogólnikowych haseł i sloganów),*
- *elastyczny (a więc możliwy do zmiany, ilekroć okoliczności nas do tego skłonią),*
- *przejrzysty i czytelny (a więc zrozumiały dla każdego, bo służy każdemu w klasie, jest przez wszystkich realizowany i kontrolowany, a jego wykonanie jest oceniane przez każdego, zatem każdy powinien wiedzieć, o co chodzi, co było do zrobienia i w jakim celu).*

4

Przykład planu

Temat projektu: Jazda po wygranej! Gra miejska na kółkach			
Cele projektu: promocja miejscowości, aktywizacja mieszkańców, propagowanie środków transportu przyjaznych dla zdrowia i środowiska			
Zadanie	Co jest potrzebne	Osoba	Czas realizacji
Zebranie pomysłów i wybór najlepszych	Spotkanie, tablica, kreda	Cała grupa	20 stycznia
Zgoda dyrekcji	Podanie, umówienie terminu spotkania z dyrekcją	Kasia	Do 25 stycznia
Zgoda władz miejscowości	Podanie, pomoc nauczyciela w umówieniu spotkania, przygotowanie prezentacji z pomysłem na grę	Agata, Gosia, Michał	Do 10 lutego
Scenariusz gry miejskiej	Pomysły na zadania, znalezienie materiałów, które mogą zainspirować	Cała grupa, koordynują: Marcin, Paula	Do 10 marca
Wytyczenie trasy gry	Plan miejscowości, konsultacja z władzami miasta, pomoc nauczyciela	Monika, Łukasz	Do 15 marca
Instrukcja dla uczestników gry	Kserokopie regulaminu gry i instrukcji	Dorota	Do 20 marca

Promocja Ogłoszenie w mediach Plakat	Artykuł do prasy, informacja w lokalnym radio, oprawa graficzna i wydruk plakatów	Zuza, Filip	Do 10 kwietnia
Nagłośnienie imprezy	Wypożyczenie sprzętu ze szkoły, przygotowanie go do użycia	Łukasz, Marcin	Do 5 maja
Zapewnienie pomocy medycznej na czas gry	Kontakt z PCK, pomoc nauczyciela	Kasia, Gosia	Do 5 maja
Rekrutacja uczestników	Formularz zgłoszeniowy, baza danych	Michał, Dorota	Od 10 kwietnia do 10 maja
Realizacja gry	Przygotowane wyżej materiały	Cała grupa	15 maja

Technologie informacyjno-komunikacyjne w planowaniu i realizacji projektu

Do planowania projektu można wykorzystać narzędzia internetowe np. Dysk Google (<http://drive.google.com>), na którym udostępniemy uczniom plan projektu. Każdy będzie mógł zaznaczyć, co zostało już wykonane lub na jakim etapie jest realizacja danego zadania. Dzięki remu możemy na bieżąco obserwować postępy i reagować w razie opóźnień lub problemów. O tym, jak skutecznie pracować w chmurze, dowiesz się z samouczka *Aktywnej edukacji* na ten temat. Sprawdź koniecznie stronę <http://samouczki.ceo.org.pl/learn/index/19>.

Działania edukacji wyborczej

Skoro wiemy już, jak zorganizować pracę grupy projektowej, przyjrzyjmy się możliwościom prowadzenia działań związanych z edukacją wyborczą.

Lekcje o wyborach

Pierwszym działaniem może być przeprowadzenie lekcji o mechanizmach wyborczych lub organie, do którego przeprowadzane są wybory. Ze względu na zapisy podstawy programowej takie lekcje najczęściej przeprowadzane są na wiedzy o społeczeństwie, jednak polecamy również poruszenie tej tematyki również na godzinie wychowawczej. Zajęcia mogą być przeprowadzone zarówno przez nauczyciela, jak i samych uczniów, którzy wcześniej się do tego przygotowują.

Kilka wskazówek, jak przygotować uczniów do poprowadzenia takiej lekcji

- Uczniowie powinni najpierw uczestniczyć w takiej lekcji prowadzonej przez nauczyciela.
- Warto wspólnie z uczniami przeanalizować scenariusz lekcji i wyjaśnić wszystkie wątpliwości.
- Uczniowie powinni się zastanowić, jakie pytania mogą się pojawić na takich zajęciach, aby przygotować się zawnazu do udzielenia odpowiedzi.
- Uczniowie będą czuli się bezpiecznie, prowadząc zajęcia w parach.
- Po przeprowadzonych przez uczniów zajęciach, warto udzielić im informacji zwrotnej, która ułatwi im prowadzenie kolejnych działań.
- Warto również zadbać, aby prowadzący zajęcia uczniowie porozmawiali w parach o tym, co wyszło dobrze, a co okazało się trudne lub niemożliwe w realizacji.

Dlaczego warto przekazać prowadzenie zajęć uczniom?

- Prowadzący zajęcia uczniowie będą mogli przećwiczyć występowanie przed publicznością oraz rozwinąć umiejętności moderowania dyskusji.
- Przygotowując lekcję, uczniowie sami lepiej poznają temat zajęć.
- Pozostałym uczniom będzie łatwiej włączyć się aktywnie w lekcję prowadzoną przez ich kolegów lub koleżanki.

Zajęcia powinny zachęcać uczniów do dyskusji, dlatego sugerujemy wykorzystanie metod warsztatowych. Przygotowaliśmy kilka scenariuszy zajęć, które można wykorzystać na takiej lekcji. Zamieściliśmy je na stronie <http://www.ceo.org.pl/pl/mlodzi/materialy/scenariusze-zajec>.

Polecamy przede wszystkim:

- *Ile waży jeden głos?* – scenariusz o znaczeniu frekwencji
- *Co może Prezydent?* – scenariusz o kompetencjach i roli Prezydenta RP
- *Świadomy wybór* – scenariusz o świadomym głosowaniu

Debaty

Młodzi ludzie – także niepełnoletni – mają swoje zdanie i poglądy. Debaty nie tylko dają im możliwość wypowiedzenia się w sprawach ważnych dla kraju, lecz także – co równie ważne – pozwalają na poznanie przeciwstawnych poglądów oraz wyrobienia sobie własnego zdania. Wydaje się to szczególnie ważne, biorąc pod uwagę omawianie w poprzednim module niskie

zainteresowanie młodzieży sprawami społecznymi i politycznymi. Poprzez udział w debacie jej uczestnicy zdobywają wiedzę na temat świadomego głosowania, a także kompetencji i sposobu wyboru Prezydenta RP (zależnie od tematu debaty).

Debata może mieć wymiar klasowy, np. w ramach lekcji wiedzy o społeczeństwie, jak również wymiar szkolny czy międzyszkolny. Debata może przyjmować różne formy: ekspercką, panelową, za i przeciw, oksfordzką itd. Aby dokładnie przybliżyć ten temat, przygotowaliśmy:

- poradnik **dla nauczycieli** „[Głos zabrany lepszy niż oddany](#)”
- zestaw materiałów **dla uczniów**:
 - o instrukcja, jak krok po kroku przygotować debatę – <http://www.ceo.org.pl/mlodziglosuja>,
 - o opis form debaty – <http://www.ceo.org.pl/mlodziglosuja/rodzaje-debat>,
 - o prezentacje nt. poszczególnych części debaty oraz umiejętności wymaganych do jej przeprowadzenia (np. moderacji) – <http://www.ceo.org.pl/pl/samorzad/news/prezentacje-o-dobrych-debatach-0>
 - o scenariusze debat przed wyborami prezydenckimi 2015 – <http://www.ceo.org.pl/pl/mlodzi/news/scenariusze-debat-przed-wyborami-prezydenckimi-2015>

Przypominamy, że warto zadbać, aby również w tym aspekcie projekt był jak najbardziej uczniowski. To uczniowie zatem powinni zaproponować temat debaty, wybrać jej formę i ustalić, kto weźmie w niej udział. Twoim zadaniem może być przekazanie informacji zwrotnej dotyczącej tego, czy przedstawione propozycje są możliwe do realizacji, oraz pomoc w uzyskaniu zgody dyrektora i zaproszeniu gości. Dobrze, aby to uczniowie odnaleźli się w roli moderatorów i sami poprowadzili debatę. Na pewno warto wcześniej pomóc im się do tego przygotować, poćwiczyć z nimi wystąpienia przed publicznością czy moderację dyskusji w klasie.

Akcje profrekwencyjne

Amerykańscy badacze Donald P. Green oraz Alan S. Gerber w latach 1998–2006 przeprowadzili serię badań sprawdzających skuteczność neutralnych politycznie kampanii profrekwencyjnych. Dowiedziono, że tego typu działania mogą podnieść poziom frekwencji wyborczej

nawet o kilka procent – zachęcony i poinformowany obywatel głosuje chętniej niż ten, który nie otrzymał żadnego zewnętrznego bodźca skłaniającego do uczestnictwa w wyborach.

Znajduje to potwierdzenie także w Polsce. Koalicja organizacji pozarządowych „Masz Głos, Masz Wybór” od 2007 roku podejmuje przedsięwzięcia mobilizujące wyborców do pójścia do urn. Pierwsza zorganizowana przez koalicję kampania społeczna „Zmień kraj, idź na wybory” została zauważona przez 69% obywateli, a przekonała do udziału w głosowaniu 20% z nich (badania SMG/KRC, 2007).

Czym są kampanie profrekwencyjne?

Kampania profrekwencyjna to działania zachęcające do uczestnictwa w wyborach. Są to przedsięwzięcia podejmowane przez różnego rodzaju instytucje, organizacje pozarządowe, stowarzyszenia czy lokalne grupy nieformalne. Takie inicjatywy przyjmują różną formę – od kampanii informacyjnych dotyczących procedur wyborczych, poprzez narzędzia internetowe ułatwiające podjęcie decyzji na kogo głosować, po masowe akcje zachęcające do głosowania. Kampanie profrekwencyjne mogą przybierać także formę happeningów, flash mobów, spotkań informacyjnych, okazyjnych gazetek, po tradycyjne plakaty i ulotki.

Dlaczego warto przeprowadzić kampanię profrekwencyjną?

- Uczniowie mogą dowiedzieć się od adresatów swoich działań, dlaczego nie głosują, i pogłębić tym samym swoją wiedzę o problematyce frekwencji.
- Uczniowie poznają przykład nowoczesnego działania patriotycznego, dbania o swój kraj.
- Uczniowie mają możliwość włączenia się w ogólnopolski ruch obywatelski, którego celem jest zachęcanie ludzi do udziału w wyborach.
- Uczniowie sami mogą nabrać przekonania, że udział w wyborach jest ważny.

Aby akcja profrekwencyjną przyniosła powyższe rezultaty powinna być projektem uczniowskim, a więc, jak już wcześniej pisaliśmy, twoją rolą jest wspieranie ich. To uczniowie powinni zaproponować formę, w jakiej chcą zachęcać do głosowania. Dzięki temu będą bardziej zaangażowani w projekt. Twoim zadaniem jest ocenić możliwość realizacji zaplanowanych działań, a w razie potrzeby motywować uczniów do działania i pomagać im pokonywaniu trudności.

Z akcjami profrekwencyjnymi warto wyjść poza teren szkoły. Wówczas uczniowie mają szansę poznać opinie mieszkańców i porozmawiać z nimi, a więc rozwinąć swoje umiejętności komunikacyjne. O ciekawych akcjach profrekwencyjnych przeczytasz w [naszym przewodniku](#) dla grup projektowych. Znajdziesz tam również wskazówki, jak je organizować.

Akcje profrekwencyjne na dużą skalę mogą być realizowane jako osobny projekt edukacyjny, w tym również obowiązkowy projekt gimnazjalny.

Technologie informacyjno-komunikacyjne w prowadzeniu akcji profrekwencyjnych

Akcje profrekwencyjne mogą być również prowadzone w internecie – szczególnie na portalach społecznościowych. Przed wyborami do Parlamentu Europejskiego w 2014 roku powstał fanpage „25 maja”, na którym publikowane były zdjęcia ludzi z kartką „Głosuję 25 maja!”. Swoje zdjęcia przysyłali sami internauci, a ich liczba była naprawdę zaskakująca. Więcej zdjęć znajdziesz na www.facebook.com/25maja, a opis innych akcji wiralowych w internecie we wspomnianym już [przewodniku](#).

Młodzieżowe wybory

Człowiek najlepiej uczy się przez praktykę, dlatego proponujemy przeprowadzenie młodzieżowych wyborów (odpowiednio prezydenckich i parlamentarnych). Uczniowie głosują kilka dni przed wyborami powszechnymi na tych samych kandydatów lub komitety, na których w dniu wyborów głosować będą pełnoletni obywatele. Tym samym dajemy uczniom możliwość wypowiedzenia się i wyrażenia swojego głosu, a przede wszystkim uczymy ich mechanizmów wyborczych, zachowania w lokalu i zasad głosowania.

Organizację wyborów można przedstawić w 6 krokach:

- Krok 1.** Powołanie szkolnej komisji wyborczej
- Krok 2.** Ustalenie miejsca i czasu głosowania
- Krok 3.** Poinformowanie społeczności szkolnej
- Krok 4.** Przygotowania logistyczne
- Krok 5.** Głosowanie
- Krok 6.** Publikacja wyników

10

Zarówno opis poszczególnych kroków, jak i dodatkowe wskazówki znajdziesz [w naszej instrukcji](#), przygotowanej w ramach programu „Młodzi głosują”.

Promocja działań w internecie i mediach lokalnych

O tym, co robicie, warto informować innych. Dzięki temu wasze działania odniosą lepszy skutek i dotrą do większej liczby osób. Promocja może przyjmować różne formy, np.:

- publikacja relacji na platformach edukacyjnych, np. www.mlodzi.ceo.org.pl,
- prowadzenie fanpage’a lub bloga, na którym grupa publikuje wiadomości dotyczące bieżących działań,
- zamieszczanie informacji na stronie szkoły lub gminy oraz wysyłanie notatek prasowych do lokalnych mediów.

O tym, w jaki sposób tworzyć informacje dla mediów oraz budować z nimi relacje, przeczytasz w kolejnym naszym przewodniku – [„Komunikacja z mediami. Jak być skutecznym”](#).

„Młodzi głosują”

Na koniec zachęcamy do zapoznania się z ofertą edukacyjną Centrum Edukacji Obywatelskiej, a w szczególności z programem edukacji wyborczej [„Młodzi głosują”](#). Przed wyborami prezydenckimi, parlamentarnymi oraz do parlamentu europejskiego organizujemy ogólnopolską akcję, w której bierze udział ok. 1200 szkół. W ramach programu proponujemy przeprowadzenie młodzieżowych wyborów, debat oraz akcji profrekwencyjnych. Szkoły uczestniczące w projekcie otrzymują od nas materiały promocyjne, które ułatwiają prowadzenie takich działań.

Więcej o programie przeczytasz na stronie www.mlodzi.ceo.org.pl

Zachęcamy także do kontaktu z mentorem oraz aktywności na forum!

Materiały dodatkowe przedstawione w kursie:

[Rola opiekuna w kursie.](#)

[Organizacja spotkania grupy projektowej.](#)

[Scenariusze zajęć o tematyce wyborczej.](#)

[Poradnik dla nauczycieli o debatowaniu „Głos zabrany, lepszy niż oddany”](#)

Zestaw materiałów o debatach dla uczniów:

[Instrukcja jak krok po kroku przygotować debatę.](#)

[Formy debaty](#)

[Prezentacje o poszczególnych częściach debaty oraz umiejętnościach \(np. moderacji\)](#)

[Przewodnik dla grup projektowych jak zorganizować akcję profrekwencyjną.](#)

[Instrukcja jak zorganizować młodzieżowe wybory.](#)

[Przewodnik dla grup projektowych - jak kontaktować się z mediami.](#)